शिक्षा निदेशालय ,राष्ट्रीय राजधानी क्षेत्र,दिल्ली

Annual Syllabus (2026-27)

Class- VIII

Subject- Punjabi

ਮਾਣਕ-ਮਾਲਾ ਭਾਗ-3 (ਪਾਠ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਂ)	**ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ**	**ਵਿਆਕਰਨ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਲਿਖਣ ਕੌਸ਼ਲ**	**ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ**	**ਸਿੱਖਣ ਨਤੀਜੇ**	**ਸੁਝਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ**
ਪਾਠ-1 **ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ** **(ਕਵਿਤਾ)**	ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਨਾ।	ਕਿਰਿਆ (ਅਕਰਮਕ ਅਤੇ ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ)	CG-1 | ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਚਾਰ ਹੁਨਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ, ਘਟਨਾਵਾਂ , ਸਥਿਤੀਆਂ , ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ । C-1.1 | ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ। C-1.2 | ਵਿਭਿੰਨ ਪਾਠਾਂ (ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ) ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਕੱਢਣਾ।	-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਧਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। -ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੁਰ,ਲੈਅ ਅਤੇ ਤਾਲ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।	-ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਚਾਰਟ /ਪੋਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਚਨਾ ਲਿਖਵਾਉਣਾ। -ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਚਾਰਣ ਅਸ਼ੁੱਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਾਉਣਾ।

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>-ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਬਾਰੇ ਪੰਜ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਵਾਉਣਾ।</td></tr>
<tr><td>ਪਾਠ-2
ਦਸ ਰੁਪਏ ਦਾ ਅਜੀਬ ਨੋਟ
(ਕਹਾਣੀ)</td><td>ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸਾਫ਼-ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ।</td><td>ਵਿਸਰਾਮ ਚਿਨ੍ਹ, ਪੜਨਾਂਵ ਸ਼ਬਦ।</td><td>C-1.3 | ਮੌਖਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਕਰਨਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ, ਸਵਾਗਤੀ ਨੋਟ, ਛੋਟੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ, ਛੋਟੇ ਭਾਸ਼ਣ ਆਦਿ)।
CG2 ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ |
C-2.1 | ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਅ ਅਤੇ ਲੈਅ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ।
C-2.2 | ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੱਲਬਾਤ, ਪੋਸਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ।
CG-3 | ਆਪਣੀ ਸਮਝ, ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ (ਹਦਾਇਤਾਂ, ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।</td><td>-ਕਹਾਣੀ ਵਿਧਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।
-ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।
-ਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਚੁਣ ਕੇ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰਦੇ ਹਨ।
- ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ - ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸਫਾਈ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।
-ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।</td><td>-ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਰੋਲ-ਪਲੇ (ਨਾਟਕ ਰੂਪ) ਕਰਵਾਉਣਾ ।
-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।
-ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸਫਾਈ ਸਬੰਧੀ ਛੋਟੀ ਕਹਾਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਵਾਉਣਾ।
-‘ਸਫ਼ਾਈ ਅਭਿਆਨ’ ਸੰਬੰਧੀ ਡਰਾਇੰਗ ਬਣਵਾਉਣਾ।
-ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪੈਰਾ ਦੇਣਾ।</td></tr>
</table>

			C-3.1 | ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੈਰਾ ਲਿਖਣਾ।		
ਪਾਠ-3 ਨਵਰੋਜ਼ (ਲੇਖ)	ਨਵਰੋਜ਼ ਤਿਉਹਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ।	ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ।		-ਲੇਖ ਵਿਧਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। -ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। -'ਨਵਰੋਜ਼' ਤਿਉਹਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦਾ ਗੁਣ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।	-ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਹਿਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਵਾਉਣਾ । -ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਖਵਾਉਣਾ। -ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ 'ਮੇਰਾ ਮਨਪਸੰਦ ਤਿਉਹਾਰ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਤਿਉਹਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਡਰਾਇੰਗ ਬਣਵਾ ਕੇ ਪੰਜ ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰਵਾਉਣਾ।

ਪਾਠ-4 **ਪਾਂਡੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ** **(ਕਵਿਤਾ)**	ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਿਆਨਕ ਅਕਾਲ ਪੈਣ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪਰਜਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ।	ਗੁਰਮੁਖੀ ਸ਼ਬਦ।		-ਕਵਿਤਾ ਵਿਧਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ । -ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਸੁਰ,ਤਾਲ ਲੈਅ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ । -ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। -ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। -ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। -ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਚੇਤੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।	-ਕੰਪਿਊਟਰ /ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਵਾਉਣਾ । -ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾ ਸਮੇਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ। -ਕਿਸੇ ਅਚਾਨਕ ਆਈ ਆਫ਼ਤ ਤੋਂ ਨਿਪਟਣ ਬਾਰੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।

					-ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਇਕ-ਵਚਨ ਤੇ ਬਹੁ-ਵਚਨ ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਖਣਾ। -ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਦਿਆਲਤਾ, ਸਾਦਗੀ,ਸੇਵਾ-ਭਾਵ,ਨਿਮਰਤਾ, ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਉੱਤੇ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਹਰੇਕ ਸਮੂਹ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨਾ।
ਪਾਠ-5 **ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ - ਅਰੂਨਿਮਾ ਸਿਨਹਾ (ਜੀਵਨੀ)**	ਅਰੂਨਿਮਾ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ।	ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ, ਬਹੁਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ।		-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿਧਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। -ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। -ਅਰੂਨਿਮਾ ਸਿਨਹਾ ਵਰਗੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। - ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ।	-ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ। -ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਿੰਮਤ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ। -ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਚਿਪਕਾਉਣਾ।

				-ਅਰੂਨਿਮਾ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। -ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਣਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।	- 'ਮਾਉਂਟ ਐਵਰਸਟ' ਬਾਰੇ ਪੰਜ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਦੇਣਾ। -'ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ' 'ਤੇ ਪੋਸਟਰ /ਸਲੋਗਨ ਬਣਵਾਉਣਾ। -ਲੇਖਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਠ ਵਿੱਚੋਂ ਸਵੈ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਖਵਾਉਣਾ।
ਪਾਠ-6 **ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਰਾਜ-ਪੰਛੀ-ਚਿੜੀ (ਲੇਖ)**	ਚਿੜੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ,ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਰਾਜ-ਪੰਛੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਰਨਣ ।	ਵਿਸਰਾਮ ਚਿਨ੍ਹ, ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ, ਲਗਾਖਰ, ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ।		-ਚਿੜੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । -ਚਿੜੀ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ । -ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ। -ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਚਿੰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਚਿੜੀ ਵਰਗੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।	-ਆਪਣੇ ਮਨ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪੰਜ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਸਹਿਤ ਲਿਖੋ । -ਚਿੜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਨਾ। -ਚਿੜੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਵਾ ਕੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਰੰਗ ਭਰਵਾਉਣਾ। -'ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਚਾਓ' ਸਬੰਧੀ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖਵਾਉਣਾ। -ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ।

					-ਆਪਣੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਵੇਖੇ ਗਏ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
ਪਾਠ-7 **ਇੱਕ ਪਿਆਲਾ ਪਾਣੀ** **(ਕਵਿਤਾ)**	ਅਕਬਰ ਅਤੇ ਬੀਰਬਲ ਦੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਜਲ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ।	ਮੁਹਾਵਰੇ (ਬਹੁਵਿਕਲਪੀ), ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ, ਕਾਲ ਬਦਲੋ।		-ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। -ਸੁਰ,ਲੈਅ ਅਤੇ ਤਾਲ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਜਲ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।	- 'ਜਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ' ਉੱਤੇ ਡਰਾਇੰਗ ਬਣਵਾਉਣਾ। -ਅਕਬਰ ਬੀਰਬਲ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਵਰਖਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਵਾਕ ਬਣਾਉਣਾ। -ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਸੋਮੇ ਦੇਖੇ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ?ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਪਾਠ-8 ਇੱਕ ਦੁਨੀਆ ਇਹ ਵੀ (ਵਾਰਤਾਲਾਪ) ਸਿਰਫ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ	ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਜੈਂਡਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ,ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ।	ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ।		-ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। -ਟ੍ਰਾਂਸਜੈਂਡਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। - ਟ੍ਰਾਂਸਜੈਂਡਰ ਸਮਾਜ ਬਾਰੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।	-ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਜੈਂਡਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ। -ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਛੋਟੀ ਲਿਖਤ ਲਿਖਵਾਉਣਾ। -ਟ੍ਰਾਂਸਜੈਂਡਰ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ।
ਪਾਠ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਆਕਰਨ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ		ਲੇਖ- ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਿਉਹਾਰ ਪੱਤਰ- ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਲਈ ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ। ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ, ਚਿੱਤਰ/ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਰਨਣ।		-ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਲੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। -ਲੇਖ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਦਾ ਫਾਰਮੇਟ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। -ਚਿੱਤਰ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।	-ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤ ਦੇਣੀ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰਨਾ। -ਕੋਈ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਵਰਨਣ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਚਿੱਤਰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣਾ।

- **ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 5 ਸਤੰਬਰ 2026 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।**
- **ਪਹਿਲੀ ਟਰਮ ਲਈ ਦੁਹਰਾਈ ਕਾਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।**

ਮਾਣਕ-ਮਾਲਾ ਭਾਗ-3 (ਪਾਠ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਂ)	**ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ**	**ਵਿਆਕਰਨ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਲਿਖਣ ਕੌਸ਼ਲ**	ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾਵਾਂ	**ਸਿੱਖਣ ਨਤੀਜੇ**	**ਸੁਝਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ**
ਪਾਠ-9 **ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮੇਲਾ** **(ਲੇਖ)**	ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ 'ਫੂਲ ਵਾਲੋਂ ਕੀ ਸੈਰ' ਮੇਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ।	ਕਿਰਿਆ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ।	CG-1 ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਚਾਰ ਹੁਨਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ, ਘਟਨਾਵਾਂ , ਸਥਿਤੀਆਂ , ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ। C-1.1 | ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੀਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ।	-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਮੇਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । -ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਮਾਨਤਾ ,ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। -ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।	-ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹੋਰ ਮੇਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸਮੂਹ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਉਣਾ ।

			C-1.2 | ਵਿਭਿੰਨ ਪਾਠਾਂ (ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ) ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਕੱਢਣਾ।		- ਮੇਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਸਵੀਰਾਂ /ਵੀਡੀਓ (ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ) ਵਿਖਾ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।
ਪਾਠ-10 **ਹਿੰਮਤ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿ** **(ਕਵਿਤਾ)**	ਦੌਲਤ,ਅਕਲ,ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਹੋਣੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਿੰਮਤ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਦਰਸਾਉਣਾ।	ਮੁਹਾਵਰੇ, ਭਿੰਨ-ਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ।	C-1.3 | ਮੌਖਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਕਰਨਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ, ਸਵਾਗਤੀ ਨੋਟ, ਛੋਟੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ, ਛੋਟੇ ਭਾਸ਼ਣ ਆਦਿ)। CG2 ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ | C-2.1 | ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਉਚਿਤ	-ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ -ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸੁਰ ,ਲੈਅ ਅਤੇ ਤਾਲ ਨਾਲ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਗੁਣ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਸੇਧ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। -ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।	- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਲੋਂ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਹਾਵਰੇ ਲੱਭਣ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਕ ਬਣਵਾਉਣਾ। -ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹਿੰਮਤ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਣਾ। - ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੋਈ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰਵਾਉਣਾ।

			ਠਹਿਰਾਅ ਅਤੇ ਲੈਅ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ।		
ਪਾਠ-11 **ਨਿਰਭਉ** **(ਕਹਾਣੀ)**	ਕਹਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ।	ਕਾਰਕ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।	C-2.2 | ਕਹਾਣੀਆਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਗੱਲਬਾਤ, ਪੋਸਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ। CG-3 | ਆਪਣੀ ਸਮਝ, ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ (ਹਦਾਇਤਾਂ, ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ) ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।	-ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੁਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। -ਕਾਰਕ ਸੰਬੰਧੀ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਹਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। - ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤਰਕ ਸਹਿਤ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦੂਜਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।	- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਜੁੱਟ ਬਣਵਾ ਕੇ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੁਕ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ। -ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਆਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਦੇ ਕੇ ਵਿਆਕਰਨ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਗਿਆਨ ਦੇਣਾ। - ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ 'ਤੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਡ-ਖੇਡ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣਾ।

ਪਾਠ-12 **ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ** **(ਜੀਵਨੀ)**	ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਜੀਵਨ,ਅਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ।	ਯੋਜਕ।	C-3.1 | ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪੈਰਾ ਲਿਖਣਾ।	-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿਧਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। -ਜੀਵਨੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। - ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।	-ਅਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ। -ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਇਕ/ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਕੋਲਾਜ ਬਣਵਾਉਣਾ। -ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਯੋਜਕ ਵੱਖ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਕਰਵਾਉਣਾ।
ਪਾਠ-13 **ਆਈ ਏ ਬਸੰਤ** **(ਕਵਿਤਾ)**	ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼,ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਆਏ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਉਮੰਗ ਦਾ	ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ, ਸ਼ਬਦ ਸ਼ੁੱਧੀ, ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਸ਼ਬਦ।		- ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਚਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ ।	-ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਚਾਰਟ ਦਿਖਾ ਕੇ ਰੁੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ। -ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੁੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ।

	ਚਿੱਤਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ।			-ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।	-'ਮੇਰੀ ਮਨਪਸੰਦ ਰੁੱਤ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪੰਜ ਵਾਕ ਲਿਖਵਾਉਣਾ। -ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਰਾਇੰਗ ਬਣਵਾਉਣਾ। -ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਬਾਰੇ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਵਰਨਣ ਕਰਾਉਣਾ।
ਪਾਠ-14 **ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ** **(ਲੇਖ)**	ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ,ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ 'ਚਿਪਕੋ ਲਹਿਰ' ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ।	ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ, ਸੰਬੰਧਕ।		-ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। -ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚਿਪਕੋ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।	-ਰੁੱਖ ਬਚਾਓ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਚਾਓ ਸੰਬੰਧੀ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖਵਾਉਣਾ। -ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣੀ। -ਕੋਈ ਪੰਜ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਲਿਖ ਕੇ ਚਾਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣ।

				-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।	-ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਨਮਦਿਨ 'ਤੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ। - 'ਵੱਧਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਕਾਰਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।
ਪਾਠ-15 **ਗੁਬਾਰੇ ਵਾਲਾ** **(ਇਕਾਂਗੀ)**	ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ।	ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ, ਸ਼ਬਦ ਸ਼ੁੱਧੀ, ਵਿਸਮਿਕ।		-ਇਕਾਂਗੀ ਵਿਧਾ ਬਾਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। - ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। -ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। -ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ।	-ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਤਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਕਾਂਗੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਜਾਂ ਸਵੇਰ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਲਘੂ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ। -ਇਕਾਂਗੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਮਨਪਸੰਦ ਪਾਤਰ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਸਕਿੱਟ/ਨਕਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ। - ਬਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਵਾਉਣਾ।

					-ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ। - ਵਿਸਮਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਸ਼ੁੱਧੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਕਰਵਾਉਣਾ।
ਪਾਠ-16 **ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਸਾਗਰ (ਕਵਿਤਾ)** **ਸਿਰਫ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ**	ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਨਾ।	ਤਸਵੀਰ ਵਰਨਣ, ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ।		-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਚਨ ਕਰਕੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। - ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। -ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। -ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।	-ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ। -ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਿਵਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ। - ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਭਾਸ਼ਣ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਉਣਾ। -ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਉਣਾ।

ਪਾਠ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਆਕਰਨ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ		ਲੇਖ- ਸਫਾਈ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਪੱਤਰ- ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਪੱਤਰ ਲਿਖੋ। ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ, ਚਿੱਤਰ/ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਰਨਣ।		-ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ। ਵਿਆਕਰਣਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਲੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ -ਲੇਖ ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਦਾ ਫਾਰਮੇਟ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। -ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। -ਚਿੱਤਰ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।	-ਦਫ਼ਤਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਫਾਰਮੇਟ ਦਾ ਅੰਤਰ ਸਮਝਾਉਣਾ। -ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਆਕਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਉਣਾ। - ਅਣਡਿੱਠਾ ਪੈਰਾ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝ ਅਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣਾ। - ਜਮਾਤ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਲੋਂ ਤਸਵੀਰ ਵਰਨਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਵਾਉਣਾ।

				- ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਆਕਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।	

- **ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 30 ਜਨਵਰੀ 2027 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।**
- **ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਦੁਹਰਾਈ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।**
- **ਸਲਾਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।**